

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question No. 6, From Section I and Question No. 12 from Section II are compulsory.
- (2) Attempt any five questions from Question No. 1 to 5 from Section - I, and Attempt any three questions from Question No. 7 to 11 from Section - II
- (3) Figures to the right indicate full marks.
- (4) Both Sections should be written in the same answerbook.

Section I

1. Explain the Violation of the 'Right of Children'. 12
2. Discuss the General Effects of National Disaster. 12
3. Explain the Inter-relationship and differences between Science & Technology. 12
4. Write a detailed note on "Non-verbal Communication". 12
5. Explain the advantages and obstacles to free and Compulsory Education to all. 12
6. Write short notes on (any two) :— 14
 - (a) Water pollution
 - (b) Right to equality
 - (c) Role of Technology
 - (d) Styles of Leadership
 - (e) Right to health

Section II

7. What is "Right to Information" ? Explain the features of RTI. 12
8. Explain in detail the approach "Deepecology". 12
9. Discuss the use of technology in modern living. 12
10. Write a note on "Competitive exams conducted for entry into job". 12
11. Define the term Urbanisation. Explain the major problem of Urbanisation. 12
12. Write short notes on (any two) :— 14
 - (a) Need of Public Interest Litigation
 - (b) Principle of fair Carbon Share
 - (c) GSP (Global Positioning System)
 - (d) Misuse of technology
 - (e) Mcgregors Theory X & Theory Y.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) पहिल्या विभागातील प्र. क्र. ६ व दुसऱ्या विभागातील प्र. क्र. १२ सक्तीचा आहे.
 (२) पहिल्या विभागातील १ ते ५ प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न व दुसऱ्या विभागातील प्र. क्र. ७ ते ११ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत.
 (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) दोन्ही विभाग एकाच उत्तर पत्रिकेत सोडवावेत.

विभाग १

१. "मुलांच्या हक्कांची पायमल्ली" स्पष्ट करा. १२
२. नैसर्गिक आपत्तीच्या सर्वसाधारण परिणामांची चर्चा करा. १२
३. शास्त्र व तंत्रज्ञान यामधील अंतर्गत संबंध आणि फरक स्पष्ट करा. १२
४. "शब्दाशिवाय संवाद" "Non verbal Communication" यावर सविस्तर टीप लिहा. १२
५. सर्वांना सक्तीचे आणि मोफत शिक्षण याचे फायदे आणि अडथळे स्पष्ट करा. १२
६. थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :- १४

(अ) जल प्रदुषण	(ड) नेतृत्वाचे प्रकार
(ब) समानतेचा अधिकार	(इ) आरोग्याचा हक्क
(क) तंत्रज्ञानाची भूमिका	

विभाग २

७. "माहितीचा अधिकार" म्हणजे काय ? माहितीच्या आधिकाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १२
८. "सखोल पर्यावरशास्त्र" "Deepecology" हा दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा. १२
९. आधुनिक जीवनात तंत्रज्ञानाचा उपयोग यावर चर्चा करा. १२
१०. "नोकरीत प्रवेशासाठी घेतल्या जाणाऱ्या विविध स्पर्धा परीक्षा" यावर टीप लिहा. १२
११. शहरीकरण या संकल्पनेची व्याख्या द्या. शहरीकरणामुळे निर्माण होणारे प्रमुख प्रश्न स्पष्ट करा. १२
१२. थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतीही दोन) :- १४

(अ) सार्वजनिक जनहित याचिकेची गरज	(ड) तंत्रज्ञानाचा गैरवापर
(ब) योग्य कार्बन शेअर चे तत्व	(इ) मॅग्नोज थेअरी एक्स व थेअरी वाय.
(क) जागतिक स्थिती प्रणाली	

Con. 31-18.

- : Advertising :-

KG-6013

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Answer of both sections should be written in the same answer book.

Section I

1. Explain the following Terms (any five) :— 10
- (a) Retail advertising
 - (b) Market segmentation
 - (c) Waste in advertising
 - (d) Client turn over
 - (e) Media Mix
 - (f) Buying motive
 - (g) ABC
 - (h) Clutter
 - (i) Transit advertising
 - (j) TRP
2. Explain the following Terms (any three) :— 30
- (a) What is advertising. Explain its significance.
 - (b) What are the merits and demerits of Internet advertising.
 - (c) Discuss the stages in the process of product life cycle.
 - (d) Discuss the causes of waste in advertising.
 - (e) Explain the career options available in the advertising field.
 - (f) Explain the effects of advertising on (i) Consumer Price (ii) Production cost
3. Write short notes (any two) :— 10
- (a) Ethics in advertising.
 - (b) Role of advertising in brand building.
 - (c) Need for Media research.
 - (d) Integrated Marketing Communication.

[TURN OVER

Section II

4. Explain the following Terms (any five) :—

10

- (a) Brand Name
- (b) Advertising Campaign
- (c) AIDA formula
- (d) Slogan
- (e) Headline
- (f) Website
- (g) Digital media
- (h) Dubbing
- (i) Animation
- (j) Visualisation.

5. Explain the following Terms (any three) :—

30

- (a) What is advertising appeal ? What are the essentials of a good advertising appeal.
- (b) What factors are considered while preparing an advertising budget ?
- (c) Explain the different types of consumers.
- (d) State the functions of illustration in advertising.
- (e) Discuss pretesting methods of testing advertising effectiveness.
- (f) Discuss different types of Buying motives.

6. Write short notes (any two) :—

10

- (a) Fantasy in advertising
 - (b) Essentials of layout
 - (c) Mobile advertising
 - (d) Window display.
-

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावी.
 (४) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

१०

- (अ) किरकोळ विक्रेता जाहिरात
 (ब) विपणन विभागीकरण
 (क) जाहिरातीतील अपव्यय
 (ड) ग्राहकांची जावक
 (इ) माध्यम संमिश्रता
 (फ) खरेदी प्रेरणा
 (ग) अ.बी.सी
 (ह) जाहिरातीतील अव्यवस्थितपणा
 (र) फिरत्या वाहनातील जाहिरात
 (ज) टी.आर.पी.

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही तीन) :-

३०

- (अ) जाहिरात म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 (ब) इंटरनेटद्वारा जाहिरातीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
 (क) वस्तूजीवन चक्र प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा.
 (ड) जाहिरातीच्या अपव्ययाची कारणे स्पष्ट करा.
 (इ) जाहिरात क्षेत्रातील कारकीर्दीच्या संधी स्पष्ट करा.
 (फ) ग्राहक किंमत व वस्तू किंमत यावर जाहिरातीचा होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :-

१०

- (अ) जाहिरातीतील नीतिमत्ता
 (ब) जाहिरातीचा मुद्रांकन वाढीतील सहभाग
 (क) माध्यम संशोधनाची गरज
 (ड) एकात्मिक विपणन संज्ञापन

[TURN OVER]

विभाग २

४. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

१०

- (अ) बोधचिन्ह
- (ब) जाहिरात मोहीम
- (क) ए.आ.डी.ए. सूत्र
- (ड) घोषवाक्य
- (इ) शीर्षक
- (फ) वेबसाईट
- (ग) डिजीटल माध्यम
- (ह) डबिंग
- (र) ॲनिमेशन
- (ज) मनात कल्पना करणे

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही तीन) :-

३०

- (अ) जाहिरातीतून आवाहन म्हणजे काय ? चांगल्या आवाहनासाठी आवश्यक घटक सांगा.
- (ब) जाहिरातीचे अंदाजपत्रक बनविताना कोणत्या गोष्टी लक्षात घ्याव्या लागतात.
- (क) ग्राहकांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- (ड) जाहिरातीतील चित्रांची कार्ये कोणती ?
- (इ) जाहिरात परिणाम मूल्यांकनाच्या पूर्व चाचणी पध्दतीची चर्चा करा.
- (फ) विविध खरेदी प्रेरणा स्पष्ट करा.

६. खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा :-

१०

- (अ) जाहिरातीतील विलक्षण कल्पना
 - (ब) जाहिरात आराखड्यासाठी आवश्यक घटक
 - (क) भ्रमणध्वनी जाहिरात
 - (ड) तावदानातील सजावट.
-

- N.B. :** (1) Attempt any five questions.
(2) All questions carry equal marks.

1. (a) Who is a 'Company Secretary' ? What are his qualifications ? 10
(b) Define a Joint Stock Company. What are its characteristics ? 10
2. (a) Describe in brief the stages in the formation of a company. 10
(b) Distinguish between Transfer and Transmission of Share. 10
3. (a) Explain the importance of Memorandum of Association at the prime of Incorporation of a Public Company. 10
(b) Describe the procedure of undertaking of shares. 10
4. (a) What is borrowed capital ? Explain the borrowing powers. 10
(b) Distinguish between Director and Managing Director. 10
5. (a) What is "Allotment of share" ? Explain the procedure for allotment of shares. 10
(b) What is share certificate ? Explain its contents. 10
6. (a) What are the powers and duties of a Director ? 10
(b) Explain the different types of voting. 10
7. (a) Explain the procedure of making a call. 10
(b) What is Quorum ? What are the legal provisions regarding Quorum ? 10
8. (a) What are the duties and powers of the chairman of a company meeting ? 10
(b) Who is Proxy ? What are his powers ? 10
9. Give the specimen of the any two of the following :- 20
(a) Notice of Annual General Meeting
(b) Call Reminder
(c) Dividend warrant
(d) Letter of Regret.
10. Write short notes on any four of the following :- 20
(a) Prospectus (d) Terminantion of membership
(b) Equity shares (e) Special Resolution
(c) Interest (f) Table 'A'.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
 (२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 (३) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

१. (अ) प्रमंडळ सचिव म्हणजे कोण ? त्याची योग्यता स्पष्ट करा. १०
 (ब) संयुक्त प्रमंडळाची व्याख्या द्या. त्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा. १०
२. (अ) प्रमंडळ स्थापनेतील विविध टप्प्यांचे संक्षिप्त विवरण द्या. १०
 (ब) भागांचे हस्तांतरण व पारिषण यातील भेद स्पष्ट करा. १०
३. (अ) कंपनीच्या स्थापनेमध्ये घटनापत्रकाचे महत्त्व विशद करा. १०
 (ब) भाग हमीच्या पद्धती स्पष्ट करा. १०
४. (अ) कर्जाक भांडवल म्हणजे काय ? याबाबतचे अधिकार कोणते. १०
 (ब) संचालक व व्यवस्थापकिय संचालक यामधील फरक स्पष्ट करा. १०
५. (अ) "भाग वाटप" म्हणजे काय ? भाग वाटणाची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. १०
 (ब) भाग दाखला म्हणजे काय ? भाग दाखल्यातील विविध कलमांचे स्पष्टीकरण विशद करा. १०
६. (अ) हिशोब तपासणीसांचे हक्क व अधिकार स्पष्ट करा. १०
 (ब) मतदानाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा. १०
७. (अ) भाग मागणी पद्धती स्पष्ट करा. १०
 (ब) गणसंख्या म्हणजे काय ? गणसंख्येबाबतच्या कायदेशीर तरतूदी स्पष्ट करा. १०
८. (अ) कंपनीच्या सभेच्या अध्यक्षीय कर्तव्ये व अधिकार कोणते ? १०
 (ब) प्रतिनिधी कोण असतो. त्याचे अधिकार कोणते. १०
९. कोणत्याही दोहोंचे नमूने द्या :- २०
 (अ) वार्षिक सर्वसाधारण सभेची सूचना (क) लाभांश अधिकारपत्र
 (ब) मागणी स्मरणपत्र (ड) दिलगीरीचे पत्र
१०. संक्षिप्त टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :- २०
 (अ) माहितीपत्रक (ड) सभासदत्व रद्द करणे
 (ब) सामान्य भाग (इ) विशेष ठराव
 (क) व्याज (फ) टेबल 'ए'

- N.B. :** (1) Attempt all questions.
(2) **Figures to the right indicate full marks.**
(3) Write the answer of **both** the sections in **one** answer book.

Section I

1. Explain the following terms any **Five** :- 10
(a) E-contract (e) Future goods
(b) Fraud (f) Warranty
(c) Indemnity holder (g) Cheque
(d) co-agent (h) Endorsement.
2. Answer any **three** from the following :- 30
(a) Explain in brief essential elements of a valid contract.
(b) Discuss the rules relating to valid offer.
(c) What is bailment ? Explain its various kinds.
(d) Explain briefly the rights of an agent.
(e) What is contract of sale ? Explain its essential elements.
(f) Explain in brief characteristics of negotiable instrument.
3. Write short notes on any **two** :- 10
(a) Capacity to contract (c) Unpaid seller
(b) Pledge (d) Types of Bills of Exchange.

Section II

4. Explain the following terms any **Five** :- 10
(a) Foreign company (e) Patent
(b) Articles of Association (f) Appeal
(c) Active Partner (g) Goodwill of a firm
(d) Particular Partnership (h) Prospectus.
5. Answer any **three** from the following :- 30
(a) Briefly explain various kinds of companies under Companies Act.
(b) Explain the meaning & clauses of Memorandum of Association.
(c) What are the rights of a partner under Partners Act 1932 ? Explain.
(d) Explain briefly functions of Security Exchange Board of India (SEBI)
(e) State and explain the powers of National Company Law Tribunal (NCLT).
(f) Explain the composition & Jurisdiction of district forum for consumer protection.
6. Write short notes on any **two** :- 10
(a) Prospectus (c) Types of Partners
(b) Trade mark (d) Right of redressal.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)
सुधारित अभ्यासक्रम
(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. खालील संज्ञांचे अर्थ स्पष्ट करा (कोणतेही पाच) :- १०
 (अ) संगणकीय करार (इ) भविष्यकालीन वस्तु
 (ब) फसवणूक (फ) दुय्यम अटी
 (क) नुकसान भरपाई दाता (ग) धनादेश
 (ड) संयुक्त प्रतिनिधी (ह) पृष्ठांकन
२. खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न लिहा :- ३०
 (अ) कायदेशीर करारातील आवश्यक घटकांची थोडक्यात चर्चा करा.
 (ब) विधायक प्रस्तावाच्या नियमांची चर्चा करा.
 (क) निक्षेपाचे करार म्हणजे काय ? त्याचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
 (ड) प्रतिनिधनीचे अधिकार थोडक्यात सुस्पष्ट करा.
 (इ) विक्रांचे करार म्हणजे काय ? त्याचे आवश्यक घटक स्पष्ट करा.
 (फ) चलनक्षम दस्तऐवजाची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात विशद करा.
३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- १०
 (अ) करारासाठी पात्रता (क) अदत्त विक्रेता
 (ब) तारण (ड) हुंडी चे प्रकार.

विभाग २

४. खालील संज्ञांचे अर्थ स्पष्ट करा (कोणतेही पाच) :- १०
 (अ) विदेशी कंपनी (इ) पेटंट
 (ब) नियमावली (फ) आव्हान
 (क) सक्रिय भागीदार (ग) संस्थेचे नावलौकिक
 (ड) विशिष्ट भागीदारी (ह) माहिती पत्रक
५. कोणत्याही तीन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा :- ३०
 (अ) कंपनी कायद्यांतर्गत कंपन्यांचे विविध प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
 (ब) कंपनीच्या घटना पत्राचा अर्थ सांगा व त्यातील विविध कलमांची चर्चा करा.
 (क) भागीदारी कायदा १९३२ नुसार भागीदाराचे अधिकार कोणते ते स्पष्ट करा.
 (ड) सेबी (SEBI) ची कार्ये थोडक्यात विशद करा.
 (इ) राष्ट्रीय कंपनी कायदा न्यायाधिकरणाचे (NCLT) अधिकार सुस्पष्ट करा.
 (फ) ग्राहक सुरक्षेसाठी असलेल्या जिल्हा मंचाची रचना व अधिकार क्षेत्र स्पष्ट करा.
६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :- १०
 (अ) माहिती पत्रक (क) भागीदारांचे प्रकार
 (ब) व्यापारी चिन्ह (ड) नुकसान भरपाईचा अधिकार

Con. 23-18.

Business Economics - II
(3 Hours)

KG-6037

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question Nos. 1 and 6 are compulsory.
 (2) Attempt any two questions from the remaining from each section.
 (3) Figures to the right indicate full marks.
 (4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Section I

1. (a) Explain briefly the following concepts : (any four) 10
 (i) Circular flow of national income (ii) Super multiplier
 (iii) Supply of money (iv) Inflation
 (v) Commercial bank (vi) Fiscal policy
 (b) Distinguish between (any two) : 8
 (i) Closed economy and Open economy
 (ii) Demand pull and Cost push inflation
 (iii) IS and LM curve.
2. (a) Explain the different phases of a trade cycle. 8
 (b) Explain the working of investment multiplier. 8
3. (a) Describe the Keynesian Theory of Demand for Money. 8
 (b) Explain the RBI's approach to the measurement of money supply. 8
4. (a) Explain the trade off between liquidity and profitability of a commercial bank. 8
 (b) What are the objectives of a Monetary Policy ? 8
5. Write notes on any two of the following : 16
 (a) Acceleration principle (b) Features of business cycle
 (c) Liquidity Preference Theory of interest (d) Quantitative instruments of Monetary Policy

Section II

6. (a) Explain briefly the following concepts : (any four) 10
 (i) Human Development Index (ii) Inclusive growth
 (iii) Food security (iv) Competition Act
 (v) Public sector banks (vi) NPAs.
 (b) Distinguish between (any two) : 8
 (i) Primary education and Higher education in India
 (ii) Industry and Service sector
 (iii) National Income and Per Capita Income.
7. (a) Explain the features of New Industrial Policy, 1991. 8
 (b) Discuss the various causes of unemployment in India. 8
8. (a) What are the causes of low agricultural productivity in India ? 8
 (b) Write a note on Public Distribution System in India. 8
9. (a) Explain the progress of commercial banks in India since 1991. 8
 (b) Discuss the development functions of RBI. 8
10. Write notes on any two of the following : 16
 (a) Human development through health in India (b) Occupational structure in India
 (c) New Agricultural Policy, 2000 (d) Recent Policy measures for SSIs.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) प्रश्न क्रमांक १ व ६ अनिवार्य आहेत.
 (२) अनिवार्य प्रश्नांशिवाय प्रत्येक विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (३) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

विभाग १

१. (अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) १०
 (१) राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्रीय प्रवाह
 (२) महागुणक
 (३) पैशाचा पुरवठा
 (४) भाववाद
 (५) व्यापारी बँक
 (६) राजकोषीय धोरण.
- (ब) फरक स्पष्ट करा. (कोणतेही दोन) ८
 (१) बंदिस्त अर्थव्यवस्था खुली अर्थव्यवस्था
 (२) मागणीजन्य भाववाद व खर्चजन्य भाववाद
 (३) IS व LM वक्र
२. (अ) व्यापारचक्राच्या विविध अवस्था स्पष्ट करा. ८
 (ब) गुंतवणूक गुणकाचे कार्य स्पष्ट करा. ८
३. (अ) पैशाच्या मागणी विषयीचा लॉर्ड केन्सचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा. ८
 (ब) पैसे पुरवठा मापनाचा रिझर्व्ह बँकेचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा. ८
४. (अ) व्यापारी बँकेची देयता व लाभक्षमता यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा. ८
 (ब) मौद्रिक धोरणाची उद्दिष्टे काय आहेत ? ८
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा : १६
 (अ) प्रवेगाची संकल्पना
 (ब) व्यापारचक्राची वैशिष्ट्ये
 (क) व्याजाचा रोखता पसंती सिद्धांत
 (ड) मौद्रिक धोरणाची गुणात्मक साधने.

विभाग २

६. (अ) खालील संकल्पना स्पष्ट करा. (कोणत्याही चार) १०
- (१) मानवी विकास निर्देशांक
 - (२) सर्वसमावेशक वृद्धी
 - (३) अन्न सुरक्षा
 - (४) स्पर्धा कायदा
 - (५) सार्वजनिक क्षेत्रातील बँक
 - (६) अनुत्पादक मत्ता.
- (ब) फरक स्पष्ट करा. (कोणतेही दोन) ८
- (१) भारतातील प्राथमिक व उच्चस्तरीय शिक्षण
 - (२) उद्योग व सेवा क्षेत्र
 - (३) राष्ट्रीय उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न.
७. (अ) १९९१ च्या नवीन आर्थिक धोरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ८
- (ब) भारतातील बेरोजगारीच्या विविध कारणांची चर्चा करा. ८
८. (अ) भारतातील कृषी क्षेत्राची उत्पादकता कमी असण्याची कारणे कोणती ? ८
- (ब) भारतातील सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेवर टीप लिहा. ८
९. (अ) १९९१ पासून व्यापारी बँकेची कामगिरी स्पष्ट करा. ८
- (ब) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या विकासात्मक कार्याची चर्चा करा. ८
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा : १६
- (अ) भारतातील आरोग्यातून मानवी विकास
 - (ब) भारतातील व्यावसायिक संरचना
 - (क) नवीन कृषी धोरण, २०००
 - (ड) लघु उद्योगांसाठी अलीकडील धोरणात्मक उपाय.

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Write both the sections in the same answer book.

Section I

1. Answer any two questions from the following :- 16
(a) Define management and explain in brief various functions of management.
(b) What is MIS ? Explain its features.
(c) Discuss in brief various techniques of Decision Making.
(d) Discuss various advantages of MBO.
2. Answer any two questions from the following :- 16
(a) Distinguish between Formal Organisation and Informal Organisation.
(b) Write a note on Matrix Organisation.
(c) Explain various principles of effective delegation.
(d) Explain the importance of Corporate Social Responsibility.
3. Write short notes on any three of the following :- 18
(a) Importance of Management
(b) Virtual Organisation
(c) Importance of Decision Making
(d) Need of Corporate Governance
(e) Components of planning
(f) Managerial Skills.

Section II

4. Attempt any two questions of the following :- 16
(a) Explain various steps in production planning and control
(b) What is Inventory Control ? Explain its objectives
(c) What is TQM ? Explain its features
(d) What is Quality Circle ? Explain its process.
5. Answer any two questions from the following :- 16
(a) Explain various features of venture capital
(b) Discuss various functions of SEBI
(c) Discuss various participants in Derivative Market
(d) Explain various types of Mutual Funds.

[TURN OVER

6. Write short notes on any three of the following :-

18

- Methods of Inventory Control System
- Objectives of production planning and control
- Different techniques of Quality Control
- Types of Derivative Market
- Structure of Financial Management
- Steps under Six Sigma.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागातील उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.
 (४) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१६

- व्यवस्थापनाची व्याख्या लिहून त्याची कार्ये थोडक्यात विशद करा.
- व्यवस्थापन माहिती प्रणाली म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- निर्णय प्रक्रियेची विविध तंत्रांची थोडक्यात चर्चा करा.
- उद्दिष्टनिष्ठ व्यवस्थापनाच्या विविध फायद्यांची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

१६

- औपचारिक व अनौपचारिक संघटन-भेद स्पष्ट करा.
- मॅट्रीक्स व्यवस्थापन - टीप लिहा.
- प्रभावी अधिकार प्रदानाची विविध तत्त्वे स्पष्ट करा.
- कंपन्यांच्या सामाजिक जबाबदारीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही तीनवर थोडक्यात टिपा लिहा :-

१८

- व्यवस्थापनाचे महत्त्व
- आभासी संघटन
- निर्णय प्रक्रियेचे महत्त्व
- उपक्रमाच्या कारभाराच्या संदर्भातील नियमनाची गरज
- नियोजनाचे घटक
- व्यवस्थापकीय कौशल्ये.

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- (अ) उत्पादन नियोजन व नियंत्रणातील विविध टप्पे स्पष्ट करा.
- (ब) सामग्री नियंत्रण म्हणजे काय ? त्याची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- (क) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ड) गुणवत्ता वर्तुळ म्हणजे काय ? त्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

१६

५. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

- (अ) साहसी भांडवलाची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (ब) 'सेबी'च्या विविध कार्यांची चर्चा करा.
- (क) निर्मिती बाजारातील विविध सहभागी घटकांची चर्चा करा.
- (ड) परस्पर निधीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

१६

६. कोणत्याही तीनवर थोडक्यात टिपा लिहा :-

- (अ) सामग्री नियंत्रण प्रणालीच्या पद्धती
- (ब) उत्पादन नियोजन व नियंत्रणाची उद्दिष्टे
- (क) गुणवत्ता नियंत्रणाची विविध तंत्रे
- (ड) निर्मिती बाजाराचे प्रकार
- (इ) वित्तीय व्यवस्थापनाची संरचना
- (फ) सिक्स सिगमामधील टप्पे.

१८

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.
(3) Working notes should form the part of the answer.

Section I

1. Following is the Trial Balance of P, Q and R on 31st March, 2018

18

Particular	Dr. ₹	Cr. ₹
Capital:		
P	-	30,000
Q	-	20,000
R	-	10,000
Drawings:		
P	3,000	-
Q	2,000	-
R	1,000	-
Sundry Creditors	-	31,000
Sales	-	78,000
Building	20,000	-
Machinery	10,000	-
Furniture	10,000	-
Stock	3,000	-
Sundry Debtors	25,000	-
Purchases	35,000	-
Wages	3,500	-
Carriage inwards	1,500	-
Office expenses	12,000	-
Selling Expenses	8,000	-
Cash Balance	16,000	-
Bank Balance	15,000	-
Advance	4,000	-
Total	1,69,000	1,69,000

[TURN OVER

Additional Information:-

- (1) On 1st October, 2017 R was admitted who brought ₹ 10,000 as his capital for which entry is passed. He later brought ₹ 4,800 for Goodwill for which the entry is to be pass.
- (2) P and Q were sharing profit and losses as 3:2. After R's admission they shared profit and losses 2:1:1.
- (3) The sales ratio for the first six months and second six months has been 3:2.
- (4) Out of office expenses ₹ 500 belonged to second half of the year only. Balance of the expenses to be divided equally.
- (5) Depreciate Building at 5% p.a. and Machinery at 10% p.a.
- (6) Interest on Capital to be allowed at 10% p.a.
- (7) Closing stock ₹ 4,000 on 30th September, 2017 and ₹ 5,000 on 31st March, 2018.

2. (a) Choose the most appropriate answer from the following :

8

- (1) The ratio which is surrendered by the old partners in favour of new partners _____ .

(a) Old Ratio	(c) Gain Ratio
(b) New Ratio	(d) Sacrifice Ratio.
- (2) General reserve should be distributed in _____.

(a) Capital Ratio	(c) Equal Ratio
(b) Profit sharing ratio	(d) None of the above.
- (3) Government liabilities are _____.

(a) External Liabilities	(c) Preferential Liabilities
(b) Internal Liabilities	(d) Contingent Liabilities.
- (4) Partners Loan is _____.

(a) External Liabilities	(c) Preferential Liabilities
(b) Internal Liabilities	(d) Contingent Liabilities.
- (5) Assets taken by partner's is debited to _____.

(a) Realisation A/c	(c) Cash and Bank A/c
(b) Partner's Capital A/c	(d) None of the above
- (6) Assets and Liabilities are transferred to Realisation A/c at _____.

(a) Cost Price	(c) Market Value
(b) Book Value	(d) Agreed Value

- (7) _____ deals with amalgamation of firms
 (a) AS-13 (c) AS -15
 (b) AS -14 (d) AS -16
- (8) Goodwill is a _____
 (a) Intangible Assets (c) Fictitious Goods
 (b) Tangible Assets (d) None of the above.

(b) State whether the following statement are True or False :

8

- (1) A new partner is admitted into the firm for getting additional capital and skill.
- (2) The Goodwill brought in by a new partner is shared by the old partners.
- (3) Gain Ratio = Old Ratio — New Ratio.
- (4) Maximum loss method and excess capital method both are same
- (5) Provident fund is preferential liability
- (6) Debit balance of profit and loss A/c is a net loss.
- (7) Dissolution expenses are debited to cash A/c.
- (8) Purchases consideration means amount agree to be paid by old firm to new firm.

3. A, B and C were in partnership sharing profit and losses in the ratio of 5:3:2 respectively. They decided to dissolve the firm on 31.03.2017 on which date their balance sheet stood as follows .-

16

Liabilities	₹	Assets	₹
A's Capital Account	60,000	Machinery	1,00,000
B's Capital Account	33,000	Furniture	26,000
C's Capital Account	20,000	Stock	74,000
A's Loan Account	10,000	Debtors	39,000
D's Loan Account	40,000	Cash	4,000
Sundry Creditors	80,000		
	2,43,000		2,43,000

[TURN OVER

The assets were realized as follows and it was agreed that cash should be distributed at the end of each month.

Date	Assets realized	₹
30 th April, 2017	Machinery and Stock	95,000
31 st May, 2017	Debtors and Stock	40,000
30 th June, 2017	Debtors and Stock	38,000
1 st July, 2017	Stock and Furniture	30,000

Cash as on 31st March, 2017 ₹ 4,000 was held back for dissolution expenses which ultimately amounted to ₹ 3,500. Prepare a statement showing distribution of cash at the end of each one of the four months. Apply Excess Capital Method.

OR

3. A Traders and B Traders were partnership firm they decided to amalgamate. Their Balance sheet as on 31st March, 2018 was as under

16

Liabilities	A Traders	B Traders	Assets	A Traders	B Traders
Capital A/c			Land and Building	—	50,000
A1	35,000	—	Premises	30,000	—
A2	22,000	—	Machinery	15,000	—
B1	—	36,000	Goodwill	8,000	—
B2	—	20,000	Furniture	6,000	6,000
Loan A1	10,000	-	Investment	10,000	8,000
Loan B2	-	8,000	Debtors	9,000	5,000
Creditors	12,000	18,000	Cash	16,000	17,000
Bills Payable	5,000	-			
Reserves	10,000	4,000			
	94,000	86,000		94,000	86,000

The amalgamation was made on the following term.

- (1) The new firm AB Traders decided to value Goodwill of both the firms at ₹ 12,000 each.
- (2) For A Trader, the new firm took investment, Debtors and Furniture at book value, Premises at ₹ 53,000 and Machinery at ₹ 9,300.
- (3) For B Traders, the new firm took Furniture, Debtors and Investment at book value and Land and Building at ₹ 67,000.
- (4) The new firm agreed to take such cash after payment of loans made by each firm.
- (5) New profit ratio is equal.
- (6) A Trader owes ₹ 5,000 to B Trader.
- (7) B1 will make a gift of ₹ 2,000 to B2 towards his capital.

Prepare : (1) Ledger accounts to close the books of both traders.
(2) Balance sheet of New Firm on 31st March, 2018.

Section II

4. A fire occurred in the premises of Atul on 25th August, 2017 when a large part of the stock was destroyed. Salvage was ₹ 1,50,000. Atul gives you the following information for the period from 1st April, 2017 to 25th August, 2017: 18

- (1) Purchases, ₹ 8,05,000.
- (2) Sales, ₹ 9,00,000.
- (3) Goods costing ₹ 5,000 were taken away by Atul for his personal use.
- (4) Cost price of stock on 1st April, 2017 was ₹ 4,00,000.

Over the past few years, Atul has been selling goods at a consistent gross profit margin of 33 1/3%.

The insurance policy was for ₹ 5,00,000. It included an average clause also.

Atul asks you to prepare a statement of claim to be made on the insurance company.

5. (a) State whether the following statements are **True** or **False** :- 8
- (1) When a business suffers a loss from fire, it has to inform to insurance company to get claim.
 - (2) Salvage is the value of goods saved from fire.
 - (3) Sales A/c is ascertained from Sales Day Book.
 - (4) A company can redeem only fully paid preference shares.
 - (5) Premium on redemption of preference shares can be met out of security premium account.

[TURN OVER

- (6) Redeemable preference shares can be issued if authorized by the Articles of Association of the company.
- (7) The balance of Debenture Sinking Fund Investment A/c is transferred to Debenture Sinking Fund A/c.
- (8) A debenture issued at a discount can be redeemed at a premium.

(b) Match the following :—

8

Column A

Column B

1. Debenture Redemption Reserve A/c 2. Price paid by company for purchase of own debenture excluding the accrued interest 3. Price including accrued interest 4. Partly paid up share 5. Divisible profit 6. Non divisible profit 7. Use of CRR 8. Abnormal goods have	a) Sinking fund after deducting liability b) Capital reserve c) Issue of fully paid up Bonus Share d) Any impact on insurance claim e) Cannot be redeemed f) Cum Interest g) Ex -interest price h) S. 117C of the Company Act. i) Intangible assets j) Right Shares

6. X Co. Ltd. decided to redeem their preference shares as on March 31st 2017 on which date their position was as under : 16

Balance Sheet as on 31st March, 2017

Liabilities	Amount (₹)	Assets	Amount (₹)
Share Capital :		Cash and bank balances	2,00,000
5,000 equity shares of ₹ 100 each fully paid	5,00,000	Other assets	9,00,000
4,000 10% redeemable preference shares of fully ₹ 50 each, 25 per share paid	1,00,000		
2,000 9% redeemable preference shares of ₹ 100 each fully paid up	2,00,000		
Reserves and Surplus :			
Securities premium a/c	10,000		
Capital redemption reserve a/c	1,00,000		
Dividend equalisation fund	1,10,000		
Sundry liabilities	80,000		
	11,00,000		11,00,000

The redemption of all preference shares is to be carried out at premium of 5%. In order to carry out redemption of preference shares it was decided to issue sufficient number of equity shares of ₹ 100 each at a discount of 10%. The new issue was fully subscribed and paid for. The redemption was duly carried out. Pass journal entries to record the above transaction and prepare the balance sheet after redemption.

OR

6. Give the necessary journal entries at the time of redemption of debentures in each of the following cases. 16

1. X Ltd. issued 5,000, 9% debentures of ₹ 100 each at par and redeemable at par at the end of 5 years out of capital.
2. X Ltd. issued 1,000, 12% debentures of ₹100 each at par. These debentures are redeemable at 10% premium at the end of 4 years
3. X Ltd. issued 12% debentures of the total face value of ₹ 1,00,000 at premium of 5% to be redeemed at par at the end of 4 years
4. X Ltd. issued ₹ 1,00,000, 12% debentures at a discount of 5% but redeemable at a premium of 5% at the end of 5 years.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Answer any two questions from the following :- 20
(a) Explain in detail the functions of business.
(b) Discuss the Social objectives of business.
(c) What is Business Environment ? Explain the important factors of Macro Environment.
(d) Explain in detail the functions of WTO.
2. Answer any two questions from the following :- 20
(a) Explain in detail the factors determining the location for setting up a business unit.
(b) Discuss the difference between project report and feasibility report.
(c) What is the 'Importance of Entrepreneurship' ? Explain in detail.
(d) Explain the different types of entrepreneurs.
3. Write short notes (any two) :- 10
(a) Three fold objectives of business
(b) Impact of privatisation
(c) Contents of project report
(d) Problem of Women entrepreneurs.

Section II

4. Answer any two questions from the following. 20
(a) Explain in detail the nature of services.
(b) Discuss the difference between organised retailing and unorganised retailing.
(c) Define the term services. Explain in detail the "Services Development Cycle."
(d) Discuss various career options available in the field of retailing.
5. Answer any two questions from the following :- 20
(a) Explain the advantages and disadvantages of credit card.
(b) Write a note on "Elements of Logistics".
(c) Define the term Foreign Direct Investment and explain its importance.
(d) Enlist the types of E-Commerce. Explain the B2C types of E-Commerce.

[TURN OVER

6. Write short notes (any two) :-

10

- Internet Banking
- Importance of online Marketing Research.
- Non store format of retailing
- Classification of services.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

२०

- व्यवसायाची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- व्यवसायाच्या सामाजिक उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- व्यवसाय पर्यावरण म्हणजे काय ? स्थूल पर्यावरणाचे महत्वाचे घटक स्पष्ट करा.
- जागतिक व्यापार संघटनेची कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

२०

- व्यवसाय संस्थेच्या स्थापनेसाठी जागा ठरविताना विचारात घ्यावयाचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रकल्प अहवाल व व्यवहार्यता अहवाल यामधील फरक स्पष्ट करा.
- उद्योजकतेचे महत्त्व काय आहे ? सविस्तर स्पष्ट करा.
- उद्योजकाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

३. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

१०

- व्यवसायाची त्रीस्तरीय उद्दिष्ट्ये
- खाजगीकरणाचे परिणाम
- प्रकल्प अहवालात समाविष्ट घटक
- स्त्री उद्योजकांच्या समस्या

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

२०

(अ) सेवांचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

(ब) संघटीत किरकोळ व्यापार व असंघटीत किरकोळ व्यापार यामधील फरकांची चर्चा करा.

(क) सेवा या संज्ञेची व्याख्या द्या. 'सेवा विकास चक्र' सविस्तर स्पष्ट करा.

(ड) किरकोळ व्यापार क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या करिअर पर्यायांची चर्चा करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

२०

(अ) क्रेडीट कार्डचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

(ब) "मालपुरवठा साखळीचे घटक" यावर टिप लिहा.

(क) परदेशी थेट गुंतवणूक या संकल्पनेची व्याख्या द्या आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

(ड) ई-कॉमर्सच्या प्रकारांची यादी करा. बी२सी हा प्रकार स्पष्ट करा.

६. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-

१०

(अ) इंटरनेट बँकींग

(ब) ऑनलाईन विपणन संशोधनाचे महत्त्व

(क) दुकानाशिवाय किरकोळ व्यापार

(ड) सेवांची विभागणी.